

LÄRARHANDLEDNING FÖR ÅRSKURS F-6

STOPPA NEDSKRÄPNINGEN FRÅN ATT NÅ HAVET

PROJEKT SAMBIO I SAMARBETE MED VÄSTKUSTSTIFTELSEN

Väst kuststiftelsen

INNEHÅLL

1. Inledning - Vad är det för aktivitet?
  2. Begrepp att förklara – ämneskunskap och elevperspektiv
  3. Undervisningsmetoder – Lekar som lär
  4. Tips till läraren
  5. Fördjupning och vidare arbete
- Bilaga: Lektionsupplägg – steg för steg (ca 60 min)

1. INLEDNING - VAD ÄR DET FÖR AKTIVITET?

Den här lektionen handlar om hur allt i naturen hänger ihop – och vad som händer när skräp hamnar där det inte ska vara. Genom lek och reflektion får eleverna upptäcka hur biologisk mångfald fungerar, varför den är viktig och hur vi alla kan bidra till en friskare natur.

Projektet SamBio är ett samarbete mellan forskare vid Göteborgs universitet och flera natur- och miljöaktörer i Västra Götaland, bland andra Väst kuststiftelsen. Tillsammans vill vi väcka nyfikenhet och engagemang för biologisk mångfald hos barn och unga.

Lektionen är upplevelsebaserad och utgår från barnens perspektiv. Den kan genomföras inomhus, i klassrum eller liknande lokal. Under lektionen arbetar eleverna med två huvudmoment – Jenga-leken och Slutslängtleken – som avslutas med ett quiz där barnen får reflektera över vad de lärt sig på ett lekfullt sätt.

Målet med lektionen är att eleverna ska:

- förstå vad biologisk mångfald är och varför den är viktig,
- lära sig hur skräp påverkar ekosystem, särskilt i havs- och kustmiljöer,
- få kunskap om mikroplast och hur plast påverkar djur och miljö,
- utveckla en känsla av miljöansvar och förståelse för att deras egna handlingar spelar roll för naturen.

2. BEGREPP ATT FÖRKLARA

- ÄMNESKUNSKAP OCH ELEVPERSPEKTIV

Här är några centrala begrepp som lektionen utgår ifrån. Använd dem gärna aktivt i samtalen med barnen.

	Ämneskunskap	Elevperspektiv
Biologisk mångfald	Alla olika sorters liv på jorden – från stora djur till små insekter och växter. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekosystemmångfald: olika livsmiljöer, som hav, skog och sjö. ▪ Artmångfald: hur många olika arter som finns. ▪ Genetisk mångfald: variationer inom en och samma art.	Alla arter spelar roll – även de små. När det finns många olika arter är naturen stark och mår bra.
Ekosystem	Allt levande som finns på en plats och påverkar varandra – djur, växter, svampar och mikroorganismer – tillsammans med mark, luft och vatten.	Naturen är som ett nätverk där allt hänger ihop: djur och växter, luft och vatten.
Mikroplast	Pyttesmå plastbitar (mindre än 5 mm) som bildas när större plast bryts ner. De syns inte alltid – men finns kvar länge och kan skada djur och natur.	Plast försvinner inte. Den blir till små bitar som hamnar i havet och skadar djurlivet.
Eget ansvar	Vi människor kan skydda naturen genom att minska nedskräpning och ta hand om vårt avfall på rätt sätt.	Jag kan hjälpa naturen genom att inte skräpa ner – och påminna andra att göra samma sak.

3. UNDERVISNINGSMETODER

- LEKAR SOM LÄR

JENGA-LEKEN: BIOLOGISK MÅNGFALD

Syfte:

Att visa hur ett ekosystem fungerar och vad som händer när arter försvinner.

Så gör du:

- Bygg ett Jenga-torn – varje kloss representerar en art.
- Låt barnen plocka ut en kloss i taget och berätta vilken art det är.
- Tornet blir ostadigt – precis som naturen när arter försvinner.

Pedagogisk poäng:

- Barnen ser konkret hur arter och miljöer hänger ihop.
- De förstår varför alla arter, även de små, spelar roll.
- De lär sig känna igen arter från Västerhavet.

SLUTSLÄNGTLEKEN: HUR LÄNGE FINNS SKRÄP KVAR?

Syfte:

Att eleverna ska förstå hur lång tid olika sorters skräp tar att brytas ner i naturen och varför det är viktigt att inte skräpa ner.

Så gör du:

Ge eleverna kort med bilder på olika typer av skräp. Låt dem sortera korten i tre grupper efter nedbrytningstid:

- 1 år – till exempel bananskal
- 50 år – till exempel tuggummi
- 450 år – till exempel plastflaska

Pedagogisk poäng:

- Skräp försvinner inte snabbt, särskilt inte plast.
- Plast bryts ner till mikroplast som skadar djur och natur.
- Nedskräpning hotar den biologiska mångfalden.
- Eleverna får en konkret känsla av att deras val gör skillnad.

QUIZ: VAD HAR VI LÄRT OSS?

Syfte:

Att sammanfatta och befästa kunskapen om biologisk mångfald, ekosystem och miljöpåverkan på ett lekfullt sätt.

Så gör du:

Efter lekarna får eleverna svara på ett quiz med 10 frågor. Frågorna kan vara flervalsfrågor eller sant/falskt.

Exempel:

- Vad betyder biologisk mångfald?
- Vad är mikroplast?
- Vad händer när djur äter plast?

Quizet kan göras digitalt (t.ex. på Kahoot) eller på papper.

Pedagogisk poäng:

- Lekfull repetition som stärker lärandet.
- Stärker elevernas förståelse för biologisk mångfald och miljöfrågor.
- Främjar samarbete och samtal.
- Eleverna får känna sig stolta över sina kunskaper.

LÄROPLANSKOPPLING (LGR22)

Läromål

Djurs och växters livscyklar

Anpassningar till olika livsmiljöer

Enkla näringskedjor

Material och ämnens egenskaper

Koppling i aktiviteten

Artkort i Jenga-leken

Ekosystemdiskussioner

Jenga-tornet visar näringskedjor

Slutslängtleken och samtal om plast och återvinning

4. TIPS TILL LÄRAREN

Innan lektionen

- Prata kort med barnen om plast i naturen.
- Testa tekniken om du vill använda Kahoot.

Under lektionen

- Uppmuntra barnen att ställa frågor och dela tankar.
- Lyft både känslor och fakta – låt nyfikenheten styra.

Efter lektionen

- Be barnen berätta hemma vad de lärt sig.
- Repetera gärna begreppen i senare lektioner.

5. FÖRDJUPNING OCH VIDARE ARBETE

Vill du jobba vidare med natur, miljö och biologisk mångfald?
Här är några idéer:

- Samla skräp på skolgården och prata om vad ni hittar.
- Skapa konstverk av skräp ni plockat.
- Planera en skräpfri vecka på skolan.
- Plantera blommor eller grönsaker som gynnar pollinatörer.
- Skapa en mini-trädgård eller blomlåda som lockar bin och fjärilar.

Besök [SamBios lärarsida](#) via Göteborgs centrum för globala biodiversitetsstudier för mer material och inspiration.

BILAGA:

LEKTIONSUPPLÄGG - STEG FÖR STEG (CA 60 MIN)

INTRODUKTION - NATUR OCH SKRÄP (5 MIN)

Syfte:

Väcka nyfikenhet och introducera begreppen.

- Fråga barnen: Vad är natur? Vad är skräp? Har de sett skräp i naturen?
- Prata om att allt levande hänger ihop – ekosystem och biologisk mångfald.
- Berätta om plastskräp, mikroplast och hur det påverkar djur och miljö.

JENGA-LEKEN - BIOLOGISK MÅNGFALD (15 MIN)

Syfte:

Visa hur varje art spelar roll i ett ekosystem. Dela upp klassen i små grupper (4–5 elever).

- Bygg ett Jenga-torn där varje kloss representerar en art (torsk, blåmussla, blåstång, säl).
- Låt barnen turas om att ta bort en kloss och se vad som händer.
- Visa bildkort på varje art så barnen ser hur den ser ut.
- Tornet blir vingligt, diskutera: Vad händer när arter försvinner?

Pedagogisk poäng:

Naturen blir instabil när biologisk mångfald minskar.

SLUTSLÄNGTLEKEN - HUR LÄNGE STANNAR SKRÄP? (15 MIN)

Syfte:

Förstå hur långlivat skräp är och hur plast påverkar naturen. Dela upp klassen i små grupper.

- Ge varje grupp kort med bilder på olika typer av skräp (bananskal, plastflaska, konservburk m.m.).
- Låt dem sortera i tre kategorier: 1 år, 50 år, 450 år.

Diskutera:

Vad försvinner snabbt? Vad blir kvar länge? Vad händer med plast i naturen?

Pedagogisk poäng:

Skräp bryts ner olika snabbt – plast blir mikroplast och skadar miljön.

QUIZ - KUNSKAPSFÖRSTÄRKNING (20 MIN)

Syfte:

Repetition på ett roligt sätt som stärker barnens förståelse!

Genomförande:

Gör quizet digitalt eller på papper med frågor som:

- Vad betyder biologisk mångfald?
- Vad är mikroplast?
- Vad händer när djur äter plast?

Prata om svaren tillsammans.

Pedagogisk poäng:

Lekfull repetition som förstärker lärandet och ökar barnens självkänsla.

REFLEKTION OCH AVSLUTNING (5 MIN)

Syfte:

Sammanfatta lärandet och skapa engagemang.

Frågor:

- Vad har du lärt dig?
- Vad kan du göra för att skydda naturen?
- Vad vill du berätta för dina föräldrar?

Tips!

Låt barnen rita något de lärt sig, eller skriva ett "löfte till naturen".

